

Eğitim Kurumlarında Öğrenme Yöntem ve Teknikleri Konseptinde Eğitim Modellerinin İncelenmesi

Necmettin Sarıkaya

MEB Eğitim Yöneticisi

ncmsarikaya@gmail.com, ORCID:0009-0007-5214-3918

Ümit Deveci

MEB Eğitim Yöneticisi

umtdvc@hotmail.com, ORCID:0009-0009-1688-7316

Yasin Yarar

Rehber Öğretmen

ysnyrr@hotmail.com, ORCID:0009-0002-6447-7759

Figen Kırav

Tarih Öğretmeni

figenmermer@gmail.com, ORCID:0009-0005-3203-8091

Özet

Eğitim, insana kendisinin ne olduğunu göstererek insanın kendini tanımasına, bilmesine, bulmasına yardım etmek ve bireyde davranış değişikliğinin hedeflendiği bir süreçtir. Öğrenme ise, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucu ortaya çıkan kalıcı etkiler, davranış ve alışkanlıkların tekrar düzenlenmesi, davranış gelişimi ve değişimi, bilgi ve fikirlerin edinimi sırasında bireyde gözlenen değişikliklerdir. Etkin bir öğrenme ve öğretim için öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasında sağlam bir etkileşimin kurulması gerekmektedir. Bunun için yeni teknolojilerin desteklediği ve gittikçe yaygınlaşan etkileşimli web tabanlı öğrenme ortamları bir aracı rol üstlenebilmektedir. Bilgiyi edinme, üretme ve paylaşma olanağı verecek etkin öğrenme yaşantıları oluşturularak öğrencilerin, öğrenme yaşantısına etkin katılımına ve öğrenme süreçlerini yönetebilmesine olanak verilmelidir. Öğrencilerin öğrenme süreci esnasındaki gelişimlerini ve süreç sonunda alınan ürünleri çok yönlü olarak, çeşitli tekniklerle ölçölüp değerlendirebilmelidir. Bilgi teknolojiler bu yönde çok önemli katkılar sağlayabilir. Eğitim bireylerin yeteneklerini ve ilgi alanlarını saptayarak bunları geliştirici öğretim yöntemlerini uygulamayı hedeflemektedir. Bilgi çağında, yenilikçi teknolojiler

döneminde bireylerin; bilgiyi üreten, değerlendiren, sorunlarını belirleyip çözmek için bilgiyi kullanan özellikler kazanmaları önem taşımaktadır. Öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konusunda çeşitli kuramlar ortaya atılmıştır. Bu kuramlar öğrenme süreç ve yaşantılarının nasıl gerçekleştiği ve nelerden etkilendiği gibi öğrenmeyi etkileyen unsurları farklı yaklaşımlar ile ele almakta ve tartışmaktadır. Öğrenme yöntem ve tekniklerinde bilimsel temelli, sistematik ve çok yönlü bir model, beyana dayalı ve ihtiyaçtan ziyade isteğe bağlı bir eğitimin örgüte vereceği maddi ve zaman kaynaklı zararları engelleyeceği gibi, eğitim kurumunun gelişimi için iyi bir veri kaynağı oluşturulmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Kurumları, Öğrenme Yöntem ve Teknikleri, Eğitim Modelleri

Examination of Educational Models in the Concept of Learning Methods and Techniques in Educational Institutions

Abstract

Education is a process aimed at helping a person to know, know, find himself by showing him what he is, and changing the behavior of an individual. Learning, on the other hand, is the permanent effects that occur as a result of an individual's interaction with the environment, the reorganization of behaviors and habits, behavioral development and change, changes observed in an individual during the acquisition of knowledge and ideas. For effective learning and teaching, it is necessary to establish a solid interaction between teacher-student and student-student. Dec. For this purpose, interactive web-based learning environments supported by new technologies and which are becoming more and more widespread can take on the role of an intermediary. By creating effective learning experiences that will give the opportunity to acquire, produce and share information, it should be possible for students to participate effectively in learning life and manage learning processes. Students should be able to measure and evaluate their development during the learning process and the products received at the end of the process in a multi-faceted manner with various techniques. Information technologies can make very important contributions in this direction. Education aims to identify the abilities and interests of individuals and apply teaching methods that improve them. In the information age, in the era of innovative technologies, it is important for individuals to acquire characteristics that produce, evaluate information, identify and use information to solve their problems. Various theories have been put forward about how learning takes place. These theories address and discuss the elements affecting learning with different approaches, such as how learning processes and experiences occur and what they are affected by. A scientifically based, systematic and versatile model in learning methods and techniques will prevent the material and time-related damages that a statement-based and optional education, rather than a need, will cause to the organization, as well as provide a good data source for the development of the educational institution.

Key Words: Educational Institutions, Learning Methods and Techniques, Educational Models

Giriş

Kurumsal anlamda örgütlerin etkililiği için eğitimin gelişimi ve yönetiminin iyi yapılandırılması kritik öneme sahiptir. Modern eğitim örgütlerin varlığı, sürekli öğrenme ve beceri gelişimine bağlıdır. Örgütler rekabeti devam ettirebilmeleri için çalışanlarının düzenli olarak sürekli eğitim ve gelişme sürecinde olduklarından emin olmaları gerekir.

Eğitim ve gelişme aktiviteleri, örgütlere, adapte olma, rekabet etme, diğer örgütlerin arasından sivrilebilme, araştırma-geliştirme, üretim, güvenlik, ilerleme, gelişme ve örgüt amaçlarına ulaşmalarına izin verir (Salas, Tannenbaum, Kraiger & Smith-Jentsch, 2012).

Eğitim ve gelişmede kullanılan başat metotlardan ilki ve en önemlisi, eğitim çalışanlarının bilgilerini, becerilerini şekillendirmek ve geliştirmektir (Kraiger, Passmore, Santos & Malvezzi, 2014).

Profesyonelce tasarlanmış bir personel eğitimi ile çalışanların bilgi ve beceri gelişimlerini sağlayarak eğitim kurumunun her devirde en önemli kaynağı olan personel kaynağından, örgüt amaçlarını gerçekleştirmek üzere azami ölçüde faydalanması sağlanabilir (Drucker, 1996).

Eğitim, potansiyel olarak insanın gelişim sürecinde kazandığı yeterlikler veya yeni kazanım aktivitesidir (Kraiger vd., 2014). Eğitim örgütlerinin günümüzde, yaygın ve ortak problemi, değişen ve dönüşen iş şartları ile çalışanların yeterliliklerinin uyumsuz hâle gelmesidir (Açıkalın, 1991).

Günümüzde artan teknoloji ile birlikte bu nedenle bilginin, önemli bir güç kümesi hâline gelmesi, eğitim örgütlerini, öğrenen ve gelişen örgütlere dönüşmeye zorlamaktadır (Senge, 2013).

Ayrıca bilgi çağında, bilginin en önemli sermaye hâline gelmesi sonucunda düzenli aralıklarla veya ihtiyaçlara göre sistemli bir eğitim ve gelişme mekanizması ile mevcut yeterlikleri güncellemeye öncelik vermeyen örgüt sistemleri eskimeye karşı koyamazlar (Drucker, 2011).

Eğitim kurumları bağlamında diğer taraftan, değişim hızının baş döndürücü bir şekilde arttığı günümüz koşullarında var olan ve olması gereken arasındaki uyumsuzluğu gidermek adına, örgütlerde, profesyonelce tasarlanmış eğitimlere ihtiyaç duyulmaktadır (Brown, 2002; Reed & Vakola, 2006).

Eğitimin amacını belirleme, diğer bir ifadeyle uluslararası literatürde en çok kullanılan terim olarak eğitim analizi, herhangi bir öğrenimin tasarımında ne öğretilmesi gerektiğini belirlemek için ilk adımdır. Diğer bir söylemle, eğitim ile giderilecek eksiklikleri ve problemleri belirlemek amaçlı araştırma ve analiz yapmak (McClelland, 1993) olan en yaygın eğitim ve gelişme alt alanı olarak bilinir.

Eğitim analizi, teorisyenler veya akademisyenler tarafından dizayn edilen, iyi bir eğitim programının en önemli parçasını oluşturan ve sürekli gelişim gerektiren zorunlu bir eylemdir (Moore & Dutton, 1978).

Eğitim analizi yenilikçi teknolojiler ve teknik araç ve gereçlerin ilkelerine göre yapılan araştırmalar, liderler ve yönetici yetiştirme sorunsalı üzerinde etkili bir çözüm olabilir (Salas vd., 2012).

Eğitim analizinde tasarlanacak bir model için eşit öneme sahip olan iki dayanaktan söz edilmektedir:

Birincisi, ihtiyaç belirlemeye ait literatür desteği ile eğitim analizi alanının ihtiyaç ve talepleri karşılamasıdır. Çünkü alandaki eğitici, teorisyen ve araştırmacılara göre, eğitim analizinde doğaçlama ve bilimsel bilgiye dayanmayan, bir sistematik ile teorik dayanağı olmayan, anlık kararlarla eğitimlere yönelik ısrarlı yaklaşımlar sıkıntı yaratmaktadır.

Bu durum, eğitim örgütlerinde özellikle personel ve zaman kaybı olarak karşımıza çıkmaktadır (Clarke, 2003; Holden, 1991; Leat & Lovell, 1997; O'Driscoll & Taylor, 1992; Moore & Dutton, 1978; Oberski vd., 1999; Saari, Johnson, McLaughlin & Zimmerley, 1988).

İkincisi ise eğitim analizinde alışılmış yöntemlerin kullanılması konusundaki ısrar, değişen dünyanın etkisi ile teknoloji ve yeni ihtiyaçların ortaya çıkması, eğitime katılanların beklentileri gibi farklı konular, kaliteli bir eğitimi engelleyebilmektedir (Rossett, 2011).

Öğrenme

Öğrenme, nörofizyolojik bir süreç olarak kabul edilen bireyin çevresi ile etkileşimi sonucu ortaya çıkan kalıcı etkiler, davranış ve alışkanlıkların tekrar düzenlenmesi, davranış gelişimi ve değişimi,

bilgi ve fikirlerin edinimi sırasında bireyde gözlenen değişikliklere verilen addır (Aksoy, 2013).

Başka bir tanımla öğrenmenin, bir zihinsel yapı değişimi hatta sürekli yenilenen bir zihinsel yapılanma olduğunu ortaya konulmaktadır. Bazı öğrenme süreçleri sadece insanlara yönelik olabilir. Bilgi düzenlidir ve öğrenme, yeni bilginin önceden edinilmiş bilgi ile ilişkilendirildiği bir süreçtir (Tschannen-Moran, 2021).

Öğrenen kişi edinilen bilgiyi uzun süreli hafızasında daha sonra doğru ve hızlı bir şekilde geri çağırabilmesi için kodlaması ve depolaması gerekmektedir. Bilgi işleme süreci elektronik öğrenme ve gelecekteki öğrenme için bu konuda etkin bir rol oynamaktadır (Westbury, Hansen, Kansanen & Björkvist, 2021).

Belli bir sistem (kodlama, algılama, geri çağırma ve tekrar gibi) içerisinde bilişsel süreçlerin eyleme geçirilmesine yönelik bilişsel kontrol öğrenmenin başından sonuna kadar izleme, planlama, uygulama, soru sorma, yenileme, kendi kendini test etme gibi konularda elektronik öğrenme ve gelecekteki öğrenme modelleri açısından önemli bir yer tutmaktadır (Westbury, Hansen, Kansanen & Björkvist, 2021).

Genel olarak öğrenmede beş duyunun etkisi ve payına bakılacak olursa görme duyusu en çoktur, onu sırasıyla işitme duyusu, tat alma duyusu, dokunma duyusu ve koklama duyusu almaktadır. Öğrenme konusunda yapılan araştırmalar, insanların öğrendiklerinin büyük bölümünün görme ve işitme duyuları ile gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015).

Örnek olarak video hem görme hem de işitme yoluyla öğrenmeyi sağlayan bir araçtır. Ayrıca öğrenci katılımının sağlaması ve öğrenmenin güdülemesi gibi etkiler de bu süreçte önem taşımaktadır (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015).

Öğrenme sadece bir döneme özgü olan değil, yaşam boyu devam eden bir süreç olup ihtiyaç duyulan her zaman ve her yerde mevcut olması gerekmektedir. Geleceğin öğrenme teknolojileri ve yöntemleri sayesinde toplumun her ferdi “sürekli öğrenci” konumunda olması beklenmektedir (Reid, 2020).

Dewey, tecrübenin öğrenme üzerinde önemli etkisi olduğunu vurgulamış ve bunu yapısalcı öğrenme açısından ele almıştır Dewey, 1933.

Benzer şekilde Piaget tarafından ortaya atılan bilgi mekanizması yapısalcı anlayış açısından

önemlidir. Piaget, düşüncenin bir denge durumundan diğerine seçtiğini ileri sürmektedir. Piaget, kavramsal düşünmede ilerlemenin ancak kavramsal düşünce söz konusu olduğu zaman geçerli olacağını savunmuştur (Aleandri & Refrigeri, 2014).

Bütün dünyada eğitim açısından ele alınan en temel eğilimlerden biri yaşam boyu öğrenmedir. Bunu gerçekleştirme stratejileri ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Öğrenmenin belirli yıllar veya örgütlerle sınırlı olmaması yaşam boyu öğrenmeyi belirlemektedir (Ingersol, 2011).

Yaşam boyu öğrenme gereksinimi üç açıdan ele alınmaktadır. Bunlar mesleki çeşitlilik ve gelişim, kişisel gelişim ve toplumsal gelişimdir. Bu gereksinimlerin farkına varma, öğrenmeye hazır olmada başlangıç noktasını oluşturmaktadır (Ingersol, 2011).

Etkin bir öğrenme ve öğretim için öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasında sağlam bir etkileşimin kurulması gerekmektedir. Bunun için yeni teknolojilerin desteklediği ve gittikçe yaygınlaşan etkileşimli web tabanlı öğrenme ortamları bir aracı rol üstlenebilmektedir (Tschannen-Moran, 2021).

Bilgiyi edinme, üretme ve paylaşma olanağı verecek etkin öğrenme yaşantıları oluşturularak öğrencilerin, öğrenme yaşantısına etkin katılımına ve öğrenme süreçlerini yönetebilmesine olanak verilmelidir (Ingersol, 2011).

Öğrencilerin öğrenme süreci esnasındaki gelişimlerini ve süreç sonunda alınan ürünleri çok yönlü olarak, çeşitli tekniklerle ölçülüp değerlendirilmelidir. Bilgi teknolojiler bu yönde çok önemli katkılar sağlayabilir (Grossman, Onkol & Sands, 2022).

Eğitim bireylerin yeteneklerini ve ilgi alanlarını saptayarak bunları geliştirici öğretim yöntemlerini uygulamayı hedeflemektedir. Bilgi çağında, yenilikçi teknolojiler döneminde bireylerin; bilgiyi üreten, değerlendiren, sorunlarını belirleyip çözmek için bilgiyi kullanan özellikler kazanmaları önem taşımaktadır (Grossman, Onkol & Sands, 2022).

Öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konusunda çeşitli kuramlar ortaya atılmıştır. Bu kuramlar öğrenme süreç ve yaşantılarının nasıl gerçekleştiği ve nelerden etkilendiği gibi öğrenmeyi etkileyen unsurları farklı yaklaşımlar ile ele almakta ve tartışmaktadır (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015).

Öğrenme yöntem ve tekniklerinde bilimsel temelli, sistematik ve çok yönlü bir model, beyana dayalı ve ihtiyaçtan ziyade isteğe bağlı bir eğitimin örgüte vereceği maddi ve zaman kaynaklı

zararları, engelleyeceği (Aziz vd., 2007; Clarke, 2003; McClelland, 1993; Michalak & Yager, 1979, s. 20; Taylor vd., 1998) gibi, eğitim kurumunun gelişimi için iyi bir veri kaynağı oluşturulmasını sağlayacaktır (Aziz vd.,2007; Taylor vd., 1998).

Eğitim kurumlarında etkili bir uygulama için, temel yeterliklere göre iş ve görev analizi (McGehee & Thayer, 2011; Sleezer, Russ-Eft, & Gupta, 2014; Taylor vd., 1998) ile eğitim kurumunun ihtiyaçlarına göre olması gereken eğitim ihtiyacını belirlemek, eğitim çalışanlarının mevcut profesyonel ihtiyaçlarını netleştirmek için doğru şeylerin yapılmış olduğunu gösteren nesnel bir girişimdir (McClelland, 1993; Smith, 1992).

Eğitim

Eğitim, insana kendisinin ne olduğunu göstererek insanın kendini tanımasına, bilmesine, bulmasına yardım etmek ve bireyde davranış değişikliğinin hedeflendiği bir süreçtir (Grossman, Onkol & Sands, 2022).

Bireyde kendi yaşantıları kalıcı izli davranış değişikliği meydana getirme süreci olan eğitim süresince söz konusu davranış değişiklikleri de bireyin yaşantıları sonucu gerçekleşmektedir. Bu nedenle düzenli-planlı (formal) bir ortamda yapılan eğitime her geçen gün daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015).

Formal, diğer bir adıyla örgün eğitim, amaçlı; önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde sürdürülen planlı eğitim etkinliği olarak adlandırılır. Örgün eğitim öğretim yolu ile gerçekleştirilmektedir (Richard, 2013).

Dewey, en geniş anlamıyla eğitimi, sosyal yaşamın sürdürülme aracı olarak tanımlar. Durkheim'a göre eğitim çocukta fiziksel entelektüel ahlaki hallerin uyandırılması sürecidir. Tyler ise eğitimi davranış örüntülerini değiştirme süreci olarak tanımlar (Dewey, 1933).

Sosyal grubun amaç ve alışkanlıklarından habersiz ve bunlara kayıtsız olarak dünyaya gelenleri, amaçlar ve alışkanlıklar doğrultusunda bilinçlendirmek ve aktif olarak bilgilendirmek gerekir (Dewey, 1933).

Eğitim bir iletişim sürecidir. Bu boşluk ise ancak eğitimle doldurulabilmektedir. Çağımızda eğitim

sürecinden geçmemiş bir kimsenin, kendi kendine yetiştirme olanağını bulsa bile, tam olarak yeteneklerini geliştirmesi olanaksızdır. Bu da gösteriyor ki, günümüzde örgün eğitim yaşamının olmazsa olmazı haline gelmiştir (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015).

Bin yıldır toplumlar avcılıktan tarıma, tarımdan endüstriye endüstriden bilgi çağına geçmiştir. Bu dönemlerin her birinin kendine özgü eğitim sistemi vardır. Bilgi çağı'nın en önemli özelliği bilginin miktarındaki hızlı artıştır (Tschannen-Moran, 2021).

Bir görüşe göre bilgi miktarı her on yılda bir kendisini en az ikiye katlamaktadır. Bilgisayarlar bu bilginin depolanması, işlenmesi, erişilmesi ve bilgiden yararlanılması için kullanılmaktadır. Bilgisayarlar ve bilgisayar ağları çoğu zaman insan beyninin bir uzantısı olarak düşünülmektedir (Richard, 2013).

Çağımızdaki eğitim sistemi, bilgi toplumuna uyum sağlayacak değişiklikler için mücadele etmektedir. Öğrenciler yeni bilgi ve yetenekleri kazanırken önceki akademik yetenekleri de öğrenmek zorundalar. Örneğin, bilgi çağında yaşanmasına karşın, hala toplumda endüstri ve tarım çağlarından kalan unsurlar bulunmaktadır (Collwill & Gallagher, 2022).

Eğitim sisteminin öğrencilerin yaşadıkları ve birer yetişkin olarak yaşayacakları toplumun doğasını yansıtması gerektiği açıktır. Bu nedenle tarım toplumunun eğitim sistemi, endüstri toplumundan ve bilgi toplumundan farklı olmalıdır (Darling-Hammond & Youngs, 2021).

Günümüzde bilgi çağındaki yaşam için uygun bir eğitim sistemi üzerinde karar vermeden önce, Bilgi çağı'nın özgünlüklerini gözden geçirilmelidir. Gerçekçi planlamalar bu özgünlüklerle tutarlı olmalıdır (Darling-Hammond & Youngs, 2021).

Bilginin değişik şekillerde sunulması zorunluluğundan dolayı kullanılmakta olan değişik gereçler yerini birden fazla bilgi ifade biçimini tek bir mekanizma içerisinde işleyebilen yeni bilgi teknolojilerine bırakmıştır (Kıldan, İbret, Pektaş, Aydınözü, İncikabı, & Receptoğlu, 2013).

Ders kitapları ve diğer basılı gereçlerin formu değişerek elektronik ortama aktarılmış, metin okuma cihazları ve sesle iletişim mekanizmaları geliştirilerek kullanıcının elektronik ortamlarla etkileşimi daha kolay ve doğal hale getirilmiştir (Kıldan, İbret, Pektaş, Aydınözü, İncikabı, & Receptoğlu, 2013).

Artık eğitim ve öğrenme sadece belli bir mekân ve zaman ile sınırlandırılmamış yaşamın bütün katmanlarına yayılmış yaşam boyu sürecek bir etkinlik olarak algılanmaktadır. Yeni anlayış

öğrenmenin etkileşime dayalı zaman ve fiziksel ortamdan bağımsız sonsuz bir süreç olduğunu benimsemektedir (Richard, 2013).

Yaşam boyu eğitim gerek yaygın gerek örgün gerekse mesleki eğitim kapsamında yeni eğitim yöntemleri ile birleşerek günümüzde uzaktan eğitimin desteği ile daha etkin ve yaygın hale gelmektedir. Eğitimde yeni teknolojiler eğitimin yaşam boyu sürmesine katkıda bulunmaktadır (Grosman, 2008).

Eğitim teknolojisi yaklaşımı bilgisayarın kendisi kadar eskidir. Eğitimdeki en büyük devrim ve dönüşüm Gutenberg in 1954'deki matbaanın buluşu olduğu tartışılmaz kabul edilen bir gerçektir. İkinci büyük dönüşüm ise sanayileşme ile birlikte başlamıştır (Richard, 2013).

Abercrombie ve Giddens'in belirttikleri gibi "eğitimin toplumun bütününe yayılması mecburiyeti, sanayi toplumunun belli eğitimler almış insanlara olan ihtiyacından doğmuştur." (Tschannen-Moran, 2021).

Üretim ve sanayi toplumu sadece yaygın bir eğitim değil; farklı bir eğitimi anlayışını da gündeme getirmiştir. Bu sebepledir ki, başlangıçta genelleşen ve kitleleşen "tek bir eğitim" şeklinin gitgide "farklılaşan ve zenginleşen" bir çeşitlilik kazandığı görülmektedir (Tschannen-Moran, 2021).

Öğrenme Yöntem ve Teknikleri Konseptinde Eğitim Modelleri

20. yüzyılın son çeyreğinde yonga (chip) devrimi ile başlayan gelişmeler öğrenim yöntem ve teknikleri ile eğitimi yeni bir dönüşümün eşiğine getirmiş bulunmaktadır. Denilebilir ki öğrenme ile eğitim, kavram ve muhteva olarak tam bir yeniden şekillenme yaşayacaktır (Lasley Siendentop, & Yinger, 2022).

Eğitimin gelişmenin en büyük dinamiği olduğunu söyleyen sosyal bilimci Elkan ve Singer 20. yüzyılın sonunda tamamen haklı çıkmışlardır. Eğitimi doğal türevleri olan bilim ve teknoloji ile en üst düzeyde gerçekleştiren toplumlar "gelişme üstünlüğünü" yakalamışlardır (Lasley Siendentop, & Yinger, 2022).

Yukarıda da belirtildiği gibi eğitim ve öğrenme yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Yaşam boyu eğitimde, "eğitim kavramı" en geniş anlamıyla kullanılmakta ve eğitimin tüm kademeleri ahenkli

bir şekilde bütünleştirilmektedir.

UNESCO Genel Konferansı 1976 yılında “Yaşam Boyu Eğitim” ile ilgili şu açıklamayı benimsemiştir: “Yaşam boyu eğitim, mevcut eğitim sistemini yeniden yapılandırmayı ve eğitimle ilgili olup da eğitim sisteminin dışında kalan tüm potansiyeli geliştirmeyi amaçlayan genel bir düzenlemedir.” (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015).

Yaygın eğitim, bir eğitim ya da öğretim kurumu tarafından verilmeyen ve belgelendirilmeyen eğitime verilen addır. Bununla birlikte, öğrenme hedefleri, süresi ve öğrenme desteği açısından yapılandırılmıştır. Bu tür öğrenme, öğrenenin kendi isteği sonucunda gerçekleşmektedir (Tschannen-Moran, 2021).

Yaygın eğitim, örgün eğitimden yararlanamamış veya örgün eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılmış veya herhangi bir kademesinde bulunan bireylere, örgün eğitimin yanında veya dışında verilen eğitim, öğretim, rehberlik ve uygulama faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır (Richard, 2013).

Yaygın eğitim, örgün eğitim ile birlikte birbirlerini tamamlayacak, gerektiğinde aynı nitelikleri kazandıracak ve birbirinin olanaklarından karşılıklı olarak yararlanacak biçimde düzenlenir. Yaygın eğitim, genel (örgün) ve mesleki-teknik alanlarda olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır ve bu bölümler birbirlerini destekleyici biçimde oluşturulmaktadır (Kıldan, İbret, Pektaş, Aydınöz, İncikabı, & Receptoğlu, 2013).

Örgün eğitim (formal education), bireye yaşamının bir döneminde, bilgi kazandırmak ve bilgilerini sistematize etmesini öğretildiği eğitim olarak tanımlanabilir. Örgün öğrenme ise çalışma esnasında, aile içinde veya boş zamanlarda sürdürülen günlük hayat sonucunda gerçekleşen eğitim veya öğrenme şeklidir (Richard, 2013).

Öğrenme hedefleri, süresi ve öğrenme desteği açısından yapılandırılmamıştır ve belgelendirilmez. Bu tür eğitim, isteğe bağlı olarak gerçekleşebilir ancak çoğu durumda istem dışı (ya da şans eseri/tesadüfen) gerçekleşmektedir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve özel eğitimi kapsamaktadır (Tschannen-Moran, 2021).

Örgün eğitim olanaklarının sınırlı ve işsizlik oranının yüksek olduğu bir ülkede büyük bir fırsat olarak görülmektedir. İyi planlanması durumunda kurs ve sertifika programları diplomalı işsizlere kısa sürede meslek edindirebilecek önemli bir araçtır (Mosteller, 2019).

Mesleki eğitim mesleki bir yeterliliğin edinilmesine katkıda bulunan; mesleki ve teknik eğitim, çıraklık ve mesleğe yönelik eğitim dahil herhangi bir biçimde verilen temel mesleki eğitime verilen addır (Mosteller, 2019).

Mesleki eğitim genel anlamda “iş” ile “birey” arasında uyum sağlama sürecidir. Mesleki eğitim gerçekleştirmek istediği amaçlara ve yönelik olduğu hedef kitleye göre, teknik eğitim, geliştirme eğitimi, uyum eğitimi, mesleki yaygın eğitim vb. farklılaşabilmektedir. Bilimsel ve teknolojik değişimler işi sürekli farklılaştırmaktadır (Tschannen-Moran, 2021).

İşteki değişmelerin, işgücünde aranan davranışlara eğitimin amaç, muhteva, öğretme – öğrenme sürecinde izlenecek stratejilere, kullanılacak eğitim araç ve malzemelerine, eğitim süresine, vb. anlamlı etkileri olmaktadır. İşin sürekli değişimi mesleki eğitime dinamik bir nitelik kazandırmaktadır. Mesleki eğitimin ihtiyaçlara uyumluluğu ve etkinliği ile değişime uyum göstermesi arasında güçlü bir ilişki vardır (Kubli, 2011).

Çağdaş mesleki eğitim sistemlerinde işteki değişim sürekli izlenmekte, eğitime yansımaları analiz edilmekte ve mesleki eğitim sistemleri sürekli güncelleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu amaçla araştırma ve geliştirme faaliyetleri sürdürülmektedir. İşgücünün mesleki eğitiminde ülkeler kendi ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerine göre değişik mesleki eğitim yaklaşımları izlemektedirler (Tschannen-Moran, 2021).

Bir ülkede etkili olan bir mesleki eğitim yaklaşımı, bir başka ülkede ortamın değişmesine bağlı olarak aynı derecede etkili olmamaktadır. Bu sebeple mesleki eğitim sistemlerinin ülkelerin ihtiyaç ve imkanları ile uyumlu olmasına önem verilmektedir (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015).

Çeşitli ülkelerde işgücünün mesleki eğitiminde izlenen yaklaşımlar, çıraklık ağırlıklı işgücü yetiştirme ve mesleki-teknik okul ağırlıklı işgücü yetiştirme olarak sınıflandırılabilir. Öte yandan, yaşam boyu öğrenme süreci içinde yaygın eğitim de dünyada ön plana çıkan önemli bir gelişme olarak dikkati çekmektedir (Richard, 2013).

Sonuç

Eğitim her ne kadar yönetim kavramı ile iç içe geçmiş olsa da yönetim geliştirme genellikle

eğitimden ve eğitim analizinden farklıdır; çünkü, bilgi, beceri ve yeterliklerin örgütsel yüksek seviye pozisyonlar için öğrenme hedefleriyle her zaman uyumlu olduğu söylenemez.

Eğitim analizi saf araştırma olmaktan ziyade kurumun holistik bir bakış açısı ile değerlendirilmesini gerektiren, kendi literatürüne göre tasarlanan, bilimsel çerçevesi oluşturulmuş bir proje tasarımı; hedefsektörde beklenen amaçlara göre süreç planlamasına sahip epistemolojik bir altyapısı olan başlıca bir alandır.

Eğitim analizi, kurum personelinin görevlerini yaparken sergiledikleri yeterlikleri ile olması gereken yeterlikler arasındaki farka göre eğitimin içeriğini; kimlerin eğitime ne kadar ihtiyacı olduğunu formal bir şekilde analiz ederek, veriye dayalı somut çıktılar ile belirler.

Eğitim kurumlarında eğitim uygulamalarında, eğitim çalışanlarının yeterlikleri öncelikli bir referans noktasıdır ve eğitim ihtiyacının en pratik şekilde belirlenmesinde mesleki temel yeterlikler öncelikli olarak görülmektedir. Bu anlamda, öğrenen organizasyonlar ve eğitim süreçlerinde, eğitim örgütlerinde karar verme sürecine hizmet ederek hizmet içi, öncesi, yetiştirme veya her ne sebeple olursa olsun, kaliteli bir eğitimin tasarlanmasını sağlar ve böylece örgütün eğitime harcayacağı personel ve zaman israfını önler.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde sonuç olarak, öğrenme yöntem ve tekniklerinde bilimsel temelli, sistematik ve çok yönlü bir modelin, beyana dayalı ve ihtiyaçtan ziyade isteğe bağlı bir eğitimin örgüte vereceği maddi ve zaman kaynaklı zararları engelleyeceği gibi, eğitim kurumunun gelişimi için iyi bir veri kaynağı oluşturulmasını sağlayacağı söylenebilir.

Eğitim kurumlarında etkili bir uygulama için, temel yeterliklere göre iş ve görev analizi ile eğitim kurumunun ihtiyaçlarına göre olması gereken eğitim ihtiyacını belirlemek, eğitim çalışanlarının mevcut profesyonel ihtiyaçlarını netleştirmek için doğru şeylerin yapılmış olduğunu gösteren nesnel bir girişimdir (Gould, Kelly, White & Chidgey, 2004; Lepicki & Boggs, 2014; Ferreira, Abbad & Mouraro, 2014; Altschuld & Watkins, 2014; McClelland, 1993; Skinner, Saunders & Beresford, 2004; Taylor, Driscoll & Binning, 1998; Anderson, 1994; Brown, 2002; Barbazette, 2006; Christensen, 2018; Clarke, 2003; Gould, vd., 2004; Kaufman & Guerra-López, 2013; Kemmis, 1988; Leat & Lovell, 1997; Miller, & Osinski, 2002; Moore & Dutton, 1978; Oberski, Carter, Gray & Ross, 1999; Phillips, 2009, s. 37; Revans, 1982; Rossett, 1982; Thompson, Kable & Webb, 2011; (McGehee & Thayer, 2011; Sleezer, Russ-Eft, & Gupta, 2014; Taylor vd., 1998; Aziz vd., 2007; Clarke, 2003; McClelland, 1993; Michalak & Yager, 1979, s. 20; Smith, 1992).

Kaynakça

- Açıkalin, Ş. Ş. (1991). Üst yöneticilerin hizmet içi eğitime ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 15(80), 24-35.
- Aksu, M., Engin-Demir, C., Daloğlu, A., Yıldırım, S., & Kiraz, E. (2021). Who are the future teachers in Turkey? Characteristics of entering student teachers. *International Journal of Educational Development*, 30(1), 91-101.
- Akşit, N. (2022). Educational reform in Turkey. *International Journal of Educational Development*, 27(2), 129-137.
- Aleandri, G., & Refrigeri, L., (2014). Lifelong education and training of teacher and development of human capital. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 136, 542-548.
- Anderson, G. (1994). A proactive model for training needs analysis. *Journal of European Industrial Training*, 18(3), 23-28.
- Anderson, J. R., & Schunn, C. (2000). Implications of the ACT-R learning theory: No magicbullets. *Advances in Instructional Psychology, Educational Design and Cognitive Science*, 5, 1-33.
- Andersson, B.-E., & Nilsson, S.-G. (1964). Studies in the reliability and validity of the critical incident technique. *Journal of Applied Psychology*, 48(6), 398-403.
- Barbazette, J. (2006). *Training needs assessment: Methods, tolls and techniques*. San Francisco: Pfeiffer.
- Bursalıoğlu, Z. (1981). *Eğitim yöneticisinin yeterlilikleri: İlköğretmen okulu müdürlerinin yeterliliklerine ilişkin bir araştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Caena, F. (2011). Literature review: Teachers' core competences: Requirements and development. *Education and Training 2020 Thematic Working Group on the Professional Development of Teachers*. Brussels: European Commission.
- Caruth, G. (2015). Existentialism and its underpinnings for andragogy. *Glokalde is Official e-journal of Udeewana*, 1(1), 47-58.

Cochran-Smith, M., & Fries, K. (2008). Research on teacher education: Changing times, changing paradigms. In M. Cochran-Smith, S. Feiman-Nemser, D. J. McIntyre, & K. E. Demers (Eds.), *Handbook of research on teacher education: Enduring questions in changing contexts* (pp. 1050-1093). New York, NY: Routledge.

Education, Audiovisual and Culture Executive Agency. (2015). *The European Higher Education Area in 2015: Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2797/99035

Ferreira, R. R., & Abbad, G. (2013). Training needs assessment: where we are and where we should go. *BAR-Brazilian Administration Review*, 10(1), 77-99.

Gamage D.T. (2006). *Professional development for leaders and managers of self-governing schools*. Dordrecht: Springer.

Ishikawa, K., & Loftus, J. H. (Eds) (1990). *Introduction to quality control*. Tokyo: 3A Corporation.

Kıldan, A. O., İbret, B. Ü., Pektaş, M., Aydınöz, D., İncikabı, L., & Recepoğlu, E. (2013). Evaluating views of teacher trainees on teacher training process in Turkey, *Australian Journal of Teacher Education*, 38(2), 51-68.

Kincheloe, J. L. (2021). The knowledges of teacher education: Developing a critical complex epistemology. *Teacher Education Quarterly*, 31(1), 49-66.

Kubli, F. (2021). Do we need a philosophy of science education? *Interchange A Quarterly Review of Education*, 41(4), 315-321.

Kuhn, T. S. (1970). *The structure of scientific revolutions* (revised edition). Chicago: The University of Chicago Press.

Kaya, A., Çepni, S., & Küçük, M. (2004). Fizik öğretmenlerinin laboratuarlara yönelik hizmet içi ihtiyaçları için bir program geliştirme çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 41-56.

Kaya, N. G., & Ataman, A. (2017). Üstün yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışlarınınayönelik öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(3), 835-853.

Kaya, Y. K. (1999). *Eğitim yönetimi. Kuram ve Türkiye'deki uygulama*. Ankara: Bilim.

Kraiger, K., Passmore, J., Santos, N. R. D., & Malvezzi, S. (2014). *The psychology of training*,

development, and performance improvement. In K. Kraiger, J. Passmore, N. R. D. Santos, & S. Malvezzi (Eds.), *The Wiley Blackwell handbook of the psychology of training, development, and performance improvement* (pp. 1-9). Hoboken: John Willey & Sons.

Kyröläinen, H., Pihlainen, K., Vaara, J. P., Ojanen, T., & Santtila, M. (2018). Optimising training adaptations and performance in military environment. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 21(11), 1131-1138.

Lepicki, T., & Boggs, A. (2014). Needs assessments to determine training requirements. *New Directions for Evaluation*, 144, 61-74.

Labaree, D. F. (2008). An uneasy relationship: The history of teacher education in the university. In M. Cochran-Smith, S. Feiman Nemser, & J. McIntyre, (Eds.), *Handbook of research on teacher education: Enduring issues in changing contexts* (pp. 290-306). Washington, DC: Association of Teacher Educators.

McClelland S.B. (1994c). Training needs assessment data-gathering methods: Part 3, focusgroups. *Journal of European Industrial Training*, 18(3), 29-32. <https://doi.org/10.1108/03090599410056586>.

McClelland, S. B. (1993). Training needs assessment: An open-systems application. *Journal of European Industrial Training*, 17(1), 12-17.

McClelland, S. B. (1994d). Training needs assessment data-gathering methods: Part 4, on- site observations. *Journal of European Industrial Training*, 18(5), 4-7.

Moore, M. L., & Dutton, P. (1978). Training needs analysis: Review and critique. *Academy of Management Review*, 3(3), 532-545.

Oberski, I., Carter, D.E., Gray, M., & Ross, J. (1999). The community gerontological nurse: themes from a needs analysis. *Journal of Advanced Nursing* 29, 454-462.

Rossett, A. (2011). *Training needs assessment*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.

Saari, L. M, Johnson, T. R, McLaughlin, S. D. & Zimmerley, D. M. (1988). A survey of management training and education practices in US companies. *Personnel Psychology*, 41(4), 731-743.

Schein, E. H. (1990). Organizational culture. *American Psychologist*, 45, 109-119.

Tschannen-Moran, M. (2021). Fostering teacher professionalism in schools: The role of leadership orientation and trust. *Educational Administration Quarterly*, 45(2), 217- 247.

Watkins, R., & Altschuld, J. M. (2014). A final note about improving needs assessment research and practice. *New Directions for Evaluation*, 2014(144), 105–114.

Weisbord, M., & Janoff, S. (2009). Future search. In R. Watkins & D. Leigh (Eds.), *The handbook of improving performance in the workplace, Volume 2: Selecting and implementing performance interventions* (pp. 91– 114). San Francisco, CA: Wiley.

Wesley-Null, J. (2022). William C. Bagley and the founding of essentialism: An untold story in American educational history. *Teachers College Record*, 109(4), 1013- 1055.

Westbury, I., Hansen, S. E., Kansanen, P., & Björkvist, O. (2021). Teacher education for research-based practice in expanded roles: Finland's experience. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 49(5), 475-485.